

DAVID PAPINEAU’NUN NATURALİZM-FİZİKALİZM ARGÜMANLARI ÜZERİNE BİR DENEME

Elçin ESİN*

ÖZ

Günümüz felsefe ekollerinde önemli bir yer tutmaya başlayan felsefi naturalizm (*philosophical naturalism*) felsefe tarihinde Platon’dan beri süre gelen temel epistemoloji sorularının bir dönüşüme uğramasına neden olmakta ve dış dünyayı ‘nasıl temsil ettiğimize’ yönelik felsefi temellendirmeler yerini, ‘beyin süreçlerinin nasıl işlediği’ sorusuna bırakmaya başlamaktadır. Bu husus sadece felsefenin bertaraf edilmesine yönelik bir problem olarak tebarüz etmemekte, bilakis ‘insan nedir?’ sorusunun temelini teşkil eden bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira gerek fizikalizm, gerek felsefi naturalizm ve gerek yapay zekâ tartışmalarına mahal veren ‘zihnin, beyin süreçlerine irca edilmesi’ meselesi günümüz felsefesinin ehemmiyetli bir mevzuunu vücuda getirmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmada David Papineau’nun *Philosophical Naturalism* adlı eserinin fizikalizm mevzuuna ilişkin ortaya koymuş olduğu naturalizm düşüncelerinden hareketle ‘zihin hâllerinin beyin hâlleri olduğu’ iddiası değerlendirilmeye tâbi tutulacaktır. Fakat bu değerlendirmenin doğru bir şekilde ilerleyebilmesi için Papineau’nun karşı çıktığı ‘bağlı olma’ (*supervenience*) tezi ile savunduğu ‘gerçekleşme’ (*realization*) tezi arasındaki fark vazih bir hâle getirilmeye çalışılacaktır. Lakin Papineau tarafından ‘bağlı olma’ (*supervenience*) tezinin iyi bir fizikalist tutum olmadığı ve bu sebeple de ‘fiziğin tamlığı’ (*completeness of physic*) ilkesine yeterince dayanmadığı, buna mukabil ‘gerçekleşme’ (*realization*) tezinin ve nedensel argümanın (*causal argument*) ‘fiziğin tamlığı’ (*completeness of physic*) ilkesini en iyi temsil eden bir açıklama biçimi olduğu iddiası izah edilmeye çalışılacaktır. Bilahare Papineau’nun fiziğin tamlığı ilkesine yönelik olarak inşa ettiği argümanlarının tutarlılığı ve böylelikle, zihnî olanı fiziki olana irca etme çabasının başarılı olup - olmadığı tetkik edilmeye çalışılacaktır.

85

Anahtar Kelimeler: David Papineau, Naturalizm/Tabiatçılık, Bilinç, Zihin, Fiziğin Tamlığı, Nedensel Argüman.

1. BAĞLI OLMA (SUPERVENIENCE) VE GERÇEKLEŞME (REALIZATION) TEZİ ETRAFINDA FİZİKALİZM

Naturalist bir nokta-i nazar ile kaleme alınan ve çalışmamızın temelini teşkil eden *Philosophical Naturalism* adlı eserde David Papineau, naturalistik bir perspektifi felsefeye uygulayarak, felsefenin muhtelif alanlarına naturalizm perspektifi ile nasıl bakılabileceğini ve ne gibi izahlar getirilebileceğini izhar etmeye çalışır. Bu anlamda kitabın içeriğine bakıldığında Papineau, fizikalizmden zihin felsefesi alanındaki mevzulara, bilgi anlayışından matematiksel ve ahlâkî iddialara kadar felsefedeki tartışmalı konuları ele alarak, belli bir tutum sergilemeye çalışır. Diğer bir ifadeyle, Papineau bu eserinde “fizikalist bir savunmayı, teleolojik kavramların bir indirgemesini, temsilin ve bilincin biyolojik temelli açıklamasını, şüpheciliğe karşı güvenilirlikçi bir cevap sunmayı ve

matematikselsel, modal ve ahlâkî iddialara naturalist bir yaklaşım¹ sunmayı hedefler. Bütün bu konulardaki genel yaklaşımı ise felsefenin, bilimin bir devamı olduğunu, epistemolojide dışsalcılığın makul bir açıklama olduğunu ve bütün doğal fenomenlerin ise fizikalizm ile iyi bir açıklamaya sahip olabileceğini göstermektedir. Bu anlamda, Papineau düalizme ve epistemolojik içselciliğe (*internalism*) karşı çıkmakta, 'felsefenin, bilimin bir devamı olduğu' görüşünü onaylamakta ve fizikalizm görüşünü benimsemektedir.² Çünkü ona göre, felsefenin görevi "ampirik dünyayı açıklamak için kullandığımız varsayımlar kümesini düzenlemek ve uyumlu hâle getirmektir."³ Bu nedenle de felsefi düşünce bilimsel teorilere hizmet eder ve sonuç olarak felsefe, bilimin bir parçasıdır.⁴ Zira Papineau'ya göre, bilim dışında felsefe yoktur; böylelikle hem insan zihninin doğası hem bilgi hem de 'gerçekliğin' doğası bilime indirgenir.

Yukarıdaki düşünce münasebetiyle, Papineau'nun bu noktada savunduğu tezi, fizikalizmin bir 'önyargı' olmadığını ortaya koymak ve fizikalizmin 'bilimin bir sonucu' ve hattâ "açık gerçeklerin bir sonucu" olduğunu göstermektedir.⁵ Böylelikle Papineau, son yüzyılın ikinci yarısındaki fiziğin, diğer alanlara nazaran üstün olduğunu iddia eder. Nitekim Papineau'ya göre bu üstünlük fizikalizmin, metodolojik bir iddianın ötesine geçmesine müsaade ederek, onun ontolojik bir iddia olmasına izin verir. Bu iddianın temelinde 'bilimin birliği' fikriyatı yatmakta olup, bu fikriyat 'her şeyin fiziksel varlıklardan müteşekkil olduğu' düşüncesine istinat eder.⁶ Böylece Papineau'ya göre, 'fizik biliminin' üstünlüğü tebarüz eder. Fizik biliminin üstünlüğü ise, fiziğin tamlığı (*completeness of physics*) ilkesi ile mümkün olur. Fiziğin tamlığı ilkesi gereğince de, tüm fiziksel olayların fiziksel yasalar tarafından tayin edilmiş olması gerekmekte ve böylelikle gelecekte ne olacağına ilişkin doğru ve kesin tahminler yapılabilmekte ve nihayetinde 'kesinlik' sadece fizik alanında aranmaya başlanmaktadır.⁷ Bu kısa izahlar neticesinde Papineau'nun karşı çıktığı fizikalizm türü olan bağlı olma (*supervenience*) tezi ile savunduğu gerçekleşme (*realization*) tezini daha detaylı olarak ele alalım.

Bağlı olma (*supervenience*) görüşü, zihin felsefesinde ve fizikalizm mevzuunda oldukça tartışmalı bir başlık olarak karşımıza çıkar. Zira bu görüşü savunan bir kısım fizikalistler, zihnî özelliği, fiziğin 'ötesinde ve üzerinde hiçbir şey' olarak; diğer bir kısım ise zihnî özelliği ontolojik anlamda 'zararsız' bir şey olarak mülhaza ederler.⁸ Zihnî özelliğin zararsız bir varlık olarak değerlendirilmesi neticesinde, zihnî özelliğe ontolojik bir boyut verilmesine rağmen, fizik üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı kabul edilir. Çünkü bu tutuma göre, her bir zihnî özellik, belli bir fiziksel özellikle mevcudiyetini kazanır ve böylece, zihnî özellik tamamıyla fiziki özelliğe 'bağlı' olarak faaliyet kazanır. Bu anlamda bağlı olma (*supervenience*) görüşünde zihnî özelliğin, fizikî özellikten bağımsız bir hüviyeti haiz olduğu; bir diğer deyişle, zihnin, fizikten ontolojik olarak ayrı olduğu, fakat zihnin tamamıyla fizikî özelliklere de bağlı olmak zorunda olduğu iddia edilir. Bu nedenle zihnî özelliğin,

¹ Tomis Kapitan, "Philosophical Naturalism", *Mind* 104/414 (1995), s. 426.

² David Papineau, *Philosophical Naturalism* (London: Blackwell Publishers, 1993), s. 1.

³ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 3.

⁴ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 3.

⁵ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 2.

⁶ David Papineau, "The Rise of Physicalism", Carl Gillett ve Barry Loewer (Ed.), *Physicalism and its Discontents* içinde (Cambridge: Cambridge University Press, 2001), s. 3.

⁷ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 16.

⁸ Brian McLaughlin and Karen Bennet, "Supervenience", *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, <https://plato.stanford.edu/entries/supervenience/#SupeOntoInno> (Erişim Tarihi: 27.04.2018)

fizikî özelliklerden bağımsız olarak harekete geçmesi mümkün olmamakta;⁹ zihinsel faaliyet, tamamıyla bağlı olduğu fiziksel bir özelliğin mevcudiyeti ile mümkün olmaktadır. Nitekim bağlı olma (*supervenience*) görüşünde, herhangi bir A özelliği, herhangi bir B özelliğine ‘bağlı’ (*supervenience*) ise, bu durumda A’nın B’ye istinat etmesi gerekmektedir. Böylece A özelliği ile B özelliği birbirinden bağımsız kümeler olsa da, hattâ A özelliği B özelliğinin herhangi bir türü olmasa da, buna rağmen, A, B’ye tamamıyla bağlı olabilir.¹⁰ Bütün bunlar Papineau’ya göre söz konusu tutumda, zihnî özelliğin, fiziksel özellik tarafından ‘aşırı belirlenmişlik’ durumunu ortaya çıkarmaktadır. Bir başka ifadeyle, eğer A özelliği ile B özelliği farklı kümelerse, bu durumda A özelliğinin, B özelliğine niçin bağlı olması gerektiği bir soru işareti olarak karşımıza çıkmaktadır.

Nitekim bu noktada bağlı olma (*supervenience*) görüşünü benimseyen birtakım fizikalistler, zihnî özelliğin, fizik üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını, fakat zihnî özelliğin ontolojik olarak bir mevcudiyetinin bulunduğunu tasdik ederler. Papineau, mezkûr eserinin muhtelif yerlerinde David Lewis ve Frank Jackson’ı, bu duruma örnek kimseler olarak gösterir ki, Lewis ve Jackson’a göre, herhangi iki dünyada ‘fiziksel özdeşlik’ söz konusu olduğunda, bunların her konuda özdeş olmaları gerekir. Bu bağlamda bağlı olma (*supervenience*) görüşünü savunan kimselerin izahlarına daha yakinen bakıldığında, Lewis’e göre, “Bizim dünyamıza yabancı olan hiçbir doğal özelliğin bulunmadığı dünyalardan hiç birisi diğerinden, aralarında fiziksel farklılık olmadan farklılaşmaz. Bu dünyalardan, fiziksel olarak birbiriyle tamamen aynı olan herhangi ikisi, birbirinin kopyasıdır.”¹¹ Jackson’a göre, “Dünyamızın asgari fiziksel kopyası olan herhangi bir dünya basit bir kopyadır.”¹² David Chalmers’a göre ise “eğer bir w dünyasında geçerli olan her müspet durum, o w dünyasından fiziksel olarak ayırt edilemez olan her dünyada geçerli ise, fizikalizm o w dünyasında doğrudur.”¹³ Bu açıklamalarda da görüldüğü üzere, bağlı olma (*supervenience*) görüşünde esas olan nokta, zihnî özelliğin, kendisinden bağımsız fiziksel bir özellik tarafından denetlenmesi ve ona bağlı olmasıdır. Misal olarak, Ali ve Mehmet’in fiziksel olarak aynı özelliklere sahip olduklarını varsaydığımızda, çevre koşulları dikkate alınmaksızın bu iki kişinin aynı zihnî özelliklere sahip oldukları iddia edilir. Burada, her bir zihnî özellik, belli bir fiziksel özellikle faaliyete geçer. Bu nedenle, zihnî özellik tamamıyla fiziki özelliğe ‘bağlı’ olur.

Lakin Papineau’ya göre, bağlı olma (*supervenience*) tezinin doğru bir temellendirmeye dayanabilmesi için fiziğin tamlığı ilkesine istinat etmesi gerekir, aksi hâlde zihnî özelliğin, fiziki özellik tarafından ‘aşırı belirlenmişlik’ durumu mevzubahis olmakta ve ontolojik olarak fizikten bağımsız bir mevcudiyeti olan zihnî özelliğin, niçin fiziki özelliğe bağlı olması gerektiğinin hesabı verilememektedir.¹⁴ Papineau’ya göre, bağlı olma (*supervenience*) tezinin bu eleştirilerden kurtulabilmesi için fiziğin tamlığı ilkesi gereğince “tezahür edebilirlik öncülü” (*manifestability*

⁹ Daniel Bonevac, “Supervenience and Ontology”, *American Philosophical Quarterly* 25/1 (1988), s. 37. <http://www.jstor.org/stable/20014221>.

¹⁰ Brian McLaughlin and Karen Bennet, “Supervenience”, *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, <https://plato.stanford.edu/entries/supervenience/#SupeOntoInno> (Erişim Tarihi: 27.04.2018).

¹¹ David K. Lewis, “New Work for a Theory of Universals”, *Australasian Journal of Philosophy* 61 (1983) s. 364; http://www.andrewmbailey.com/dkl/New_Work.pdf

¹² Frank Jackson, *From Metaphysics to Ethics* (Oxford: Oxford University Press, 1998), s. 12.

¹³ David Chalmers, *The Conscious Mind* (New York: Oxford University Press, 1996), s. 39-40.

¹⁴ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s.40

premise) ile beraber gitmesi gerekir.¹⁵

Tezahür edebilirlik öncülüne (*manifestability premise*) göre, fiziksel-olmayan (*non physical*) iki sistem arasında herhangi bir farklılık tezahür ediyorsa, burada “farklı fiziksel sonuçlarda tezahür edeceği bazı fiziksel bağlamlar olmalıdır.”¹⁶ Diğer bir deyişle, herhangi fiziksel-olmayan farklılığın olduğu yerde farklı fiziksel sonuçlar talep edilir.¹⁷ Nitekim bağlı olma (*supervenience*) görüşüyle beraber giden tezahür edebilirlik öncülünde, zihnî farkın olduğu yerde, fizikî farklılığın olması gerekir. O hâlde tezahür edebilirlik öncülü, ‘fiziksel farklılık olmaksızın, zihnî farklılığın olamayacağına’ dair bir görüştür. Argümanın öncüllerinden biri, “eğer iki sistem zihinsel olarak farklıysa, o zaman farkın kendini fiziksel sonuçlarda yahut en azından bu tür sonuçlara yönelik farklı olasılıklarda göstereceği bazı fiziksel bağlamlar olmalıdır”¹⁸ şeklindedir.

Bu izahlar göz önünde bulundurulduğunda, Lewis’in¹⁹ bağlı olma (*supervenience*)-fizikalizmi üzerine yapmış olduğu şu benzetme, mevzunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Bu benzetmeye göre, bir resim üzerindeki her bir nokta fiziktir, resme küresel bir şekilde bakıldığında görülen genel tablo ise sosyolojik, psikolojik ve biyolojik özelliklerdir. Resimde nasıl ki, noktalar olmaksızın resmin genelini olması mümkün değilse, hakeza Lewis’e göre, resim üzerindeki noktalar olan fizik olmaksızın onun etkisi mevzubahis olamaz ve resmin geneli olan sosyolojik, psikolojik ve biyolojik özelliklerin de olması beklenemez.²⁰ Bu anlamda Lewis’e göre, fizikalizmin sunduğu temel fikre göre, fizikalizm doğru ise fiili dünyaya fiziksel bakımdan özdeş herhangi bir dünya, sosyolojik, psikolojik ve biyolojik bakımdan da özdeş olmak zorundadır. Bu nedenle de fiziksel hakikatlerin diğer olası bütün hakikatleri belirleyeceği görüşü, bağlı olma (*supervenience*)-fizikalizm görüşünde mevcuttur.

Bu noktada Papineau’nun bağlı olma (*supervenience*) görüşünü şu şekilde topladığı görülür:

1. Fiziğin tamlığına göre fiziksel öncüller verildikten sonra fiziksel sonuçlar her daim sabittir. Dolayısıyla iki sistem aynı fiziksel özellikte olup aynı fiziksel bağlamlarda olurlarsa, sonuç aynı olacaktır.

2. İki sistem zihinsel olarak farklı ise bu iki zihinsel sistemin içerisinde bulunduğu fiziksel şartların ve olayların yahut en azından şanslarının farklı olduğunu gösterir.

O halde; fiziksel özdeşlik fiziksel sonuçların aynılığını temin eder ve fiziksel farklılık olmaksızın zihinsel farklılık olamaz.²¹

Papineau’ya göre, bu öncüllere bakıldığında, bağlı olma (*supervenience*) kuramının zikredilen öncülleri kabul edilirse, şu durum ortaya çıkacaktır: “zihnî farklılıklar, davranışsal farklılıkları iktiza

¹⁵ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 17.

¹⁶ David Papineau, “Précis of Philosophical Naturalism”, *Philosophy and Phenomenological Research* 56/3 (1996), s. 658.

¹⁷ Papineau, “Précis of Philosophical Naturalism”, s. 658.

¹⁸ Berent Enç, “Philosophical Naturalism by David Papineau”, *The British Journal for the Philosophy of Science* 45/4 (1994), s. 1071; Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 17-18.

¹⁹ David Lewis esasen zihnin, fizik üzerindeki bağlılık meselesine iki türlü bakmaktadır. Bir yandan zihni olanı fizyolojiye ve fiziğe indirgeyen tutumudur –ki bu tutuma göre, sadece insanlar acı çekebilir- diğer yandan da işlevselciliği benimseyen tutumudur –ki bu tutuma göre ise, insan-dışı varlıklar işlevsel anlamda bizimle aynı tepkiler veriyorsa, işlevsel anlamda onların da düşündüğü sonucu hâsil olur-. Bu mevzular bilinç kısmının muhtevasını oluşturması hasebiyle, orada daha detaylı olarak işlenecektir.

²⁰ David Lewis, *On the Plurality of Worlds* (Oxford: Blackwell, 1986), s. 14.

²¹ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 17.

eder. Fakat davranışsal farklılıklar önceki beyin durumu tarafından belirli bir biçimde sabitlenilir. Dolayısıyla beyin durumlarında farklılık olmaksızın zihnî farklılık olamaz.”²² Keza bağlı olma (*supervenience*) görüşünün zayıf versiyonuna göre, “mümkün herhangi bir dünya içinde, iki sistemde, fiziksel olarak fark olmaksızın, zihinsel olarak fark olmayacaktır;”²³ güçlü versiyonuna göre ise, “fiziksel olarak özdeş iki sistem, farklı dünyalar içinde olsalar dahi, zihinsel olarak özdeş olacaktır.”²⁴ Bu izahlar, bağlı olma (*supervenience*) tezinin, tip-özdeşlik (*type-identity*) fizikalizmine yaklaştığını gösterir mahiyettedir. Zira tip özdeşlik fizikalizminde “zihnî olay ve durumlar çok sıkı sıkıya beyin üzerine bağlıdır.”²⁵ Bu anlamda tip özdeşlik fizikalizmi, bağlı olma tezi gibi zihnî özelliğin, fiziki özelliğe doğrudan bağlı olması gerekliliğini şart koşar. Hattâ bunun daha ötesine geçer ve tip-özdeşlik fizikalizmi “bir fikri düşünmenin yahut bir kaşınıtı hissinin belirli nöronların ateşlenmesi ile ve bir inanca sahip olmanın belirli sinirsel bağlantıların varlığıyla aynı şey olduğunu iddia eder. Zihnî durumun herhangi belirli bir tipi, beyin durumunun belirli bir tipidir.”²⁶ Böylece belli bir zihnî özelliğin değişimi belli bir fizikî özelliğin değişimine bağlı kılınır. Tek bir ‘fiziki farklılık’ mevcut olduğunda, bu fiziki özelliğe bağlı olan ‘zihnî özelliğin değişmesi durumu’ tip özdeşlik fizikalizmi olarak karşımıza çıkar. Bu anlamda tip özdeşlik fizikalizm görüşüne göre, fiili dünyadaki özellikler bazı fiziki özellikler ile özdeş ise, her bakımdan özdeş olur.²⁷ Bir başka deyişle, tip özdeşlik fizikalizmi “her fiilen müşahhaslaşmış zihnî özellik F için, bazı fizikî özellik G vardır, öyle ki $F = G$.”²⁸ Bu durumda, tip-özdeşlik fizikalizmine göre, bir zihnî belirtecin tek bir fiziki karşılığı olmalıdır ve bu zihnî belirteç mütemadiyen belirlenmiş olan fiziki bir özellik ile ortaya çıkmalıdır.

Böylelikle tip özdeşlik fizikalizminin, bağlı olma (*supervenience*) teziyle irtibatlı olabileceği görülmekle birlikte, tip-özdeşlik fizikalizminin birinci-derece (*first-order state*) özelliğini de hatırlatmaktadır. Nitekim birinci derece özelliğe göre, her bir zihnî özellik sadece belli bir canlı türünün beynindeki nöronların faaliyetlerine irca edilir. Bu sebeple, acı tecrübesi gibi zihnî bir hadise beyin belli bir lokalinde bulunacak ve böyle bir lokale sahip olmayan bir beyinde acı tecrübesi mevcut olmayacaktır. Bu anlamda acı gibi zihnî bir özellik gerek tip-özdeşlik ve gerekse birinci-derece özellik ile belli bir varlık türüne irca edilecek ve böylece söz konusu varlık türünün dışında kalan diğer canlı varlıklar ise, böyle bir tecrübeyi haiz olmayacaklardır. Misal olarak, insan türündeki her bir birey, acı tecrübesini yaşamakla birlikte, tecrübenin ne’liği konusunda da müşterek bir tecrübeye sahip olacaklardır. Oysaki insan-dışı varlıklar söz konusu olduğunda, bu tarz bir acı tecrübesinin yaşandığı katiyen söylenemeyecektir. Zira insan-dışı varlıkların beyin hâlleri tamamıyla, insan beyninden farklı bir özellikte olacaktır.

Bütün bu anlatılanlara ek olarak, bağlı olma (*supervenience*) tezinin ‘içselcilik’ (*internalism*)

²² Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 19.

²³ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 20.

²⁴ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 20.

²⁵ Michael Lacewing, “Mind–Brain Type Identity Theory”, *Amazon AWS Routledge Taylor and Fransic Group*, s. 1. <http://s3-euw1-ap-pe-ws4-cws-documents.ri-prod.s3.amazonaws.com/9781138793934/A22014/materialism/Type%20identity%20theory.pdf>, (Erişim Tarihi: 26.05.2018).

²⁶ Lacewing, “Mind–Brain Type Identity Theory”, s. 1.

²⁷ Jackson minimal görüşüne göre.

²⁸ Standford Encyclopedia of Philosophy, “Physicalism” <https://plato.stanford.edu/entries/physicalism/#ModStaPro>, (Erişim Tarihi: 23.04.2018); Daniel Bonevac, “Supervenience and Ontology”, *American Philosophical Quarterly* 25/1 (1988), s. 38. <http://www.jstor.org/stable/20014221>.

teziyle de bir iltibas olduğu görülür. Zira içselcilik görüşü, zihnî durumlarımızın yahut zihnî içeriklerimizin –arzu, inanç, niyet vb.- nasıl meydana geldiğini açıklamaya yönelik felsefi bir tutum olup, bu görüşte zihinsel bir durumun nörofizyolojik özelliklere bağlı olduğu kabul edilir.²⁹ Bu anlamda içselcilik, zihnî içeriklerin sadece iç-psikolojik süreçlere bağlı olarak tebarüz ettiği fikriyatına dayanması sebebiyle, içselcilik tezinde, çevre faktörü en aza indirgemekte hattâ yok sayılmaktadır. Netice itibariyle, bağlı olma, tip-özdeşlik, birinci-derece özellik ve içselcilik fizikalizm türlerinin belli hususlarda birbirleriyle uyumlu oldukları görülmekte ve genel itibariyle, zihnî özelliğin tek bir fizikî özelliğe bağlı olduğu ve böylece zihnî özelliğin tek bir fiziki etkeni olduğu iddiası tebarüz etmektedir. Bu durum ise fiziksel özelliğin değişmesiyle, doğrudan zihnî özelliğin de değişeceği anlamına gelmektedir. Hâlbuki bu görüş zaviyesi Papineau'ya göre, bilinç bahsi söz konusu olduğunda, insan dışı varlıkların zihnî hâllerinin bertaraf edilmesine sebebiyet vermesi dolayısıyla, sağlam bir açıklamaya sahip olamamaktadır. Keza Papineau'ya göre bu açıklamalar fizikalizm ile de pek uyumlu değildir. Çünkü Papineau'ya göre ilk olarak, bağlı olma (*supervenience*) görüşü, zihnî varlıklara yer ayırması münasebetiyle, fizikalizmden ziyade düalizmin bir çeşidi olan epifenomenalizme benzerlik göstermektedir.³⁰ Bu nedenle de bağlı olma (*supervenience*) görüşü Papineau için bir fizikalizm çeşidi değildir. İkinci olarak, Papineau'ya göre, gerek tip özdeşliği ve gerekse de içselcilik görüşüyle, daha kapsamlı zihnî içerikler söz konusu olduğunda gerekli ve yeterli izahlar yapılamamaktadır.³¹

Bu noktada fizikalizm mevzuunda esas tartışma konularından biri, mezkûr yerlerde görüldüğü üzere, bağlı olma (*supervenience*) görüşünün fizikalizm için yeterli olup olmadığı idi. Nitekim bağlı olma (*supervenience*) görüşünde zihnî özellik ile fiziki özellik arasında 'zorunlu' bir bağın olduğu mülhaza edilmekteydi. Lakin Papineau'ya buradaki zihin-fizik arasındaki münasebetin 'zorunlu' olarak kabule şayan olabilmesinin haklı gerekçesi pek gözükmemektedir. Bu sebeple Papineau, bağlı olma görüşüne alternatif olarak gerçekleşme (*realization*) tezini ortaya koymaktadır. Papineau'ya göre 'gerçekleşme' tezinde A zihnî özelliği, B fizikî özelliğinin artık bir alt kümesi yahut bir türüdür. Bu anlamda gerçekleşme görüşüne göre, zihnî özellik esasen fiziki özelliğin bir alt kümesi ve onun bir türü olmaktadır.³² Hâlbuki bağlı olma görüşünde, zihnî özellik fiziki özelliğin bir alt kümesi olmadığı için B'nin, A'yı yahut fizikî olanın, zihnî olanı 'niçin zorunlu olarak etkilemesi gerektiğine' dair makul bir cevap bulunmamaktaydı.³³ Mevzubahsi meseleler ise, Papineau tarafından gerçekleşme (*realization*) görüşüyle izale edilmeye çalışılmaktadır.

Gerçekleşme (*realization*) tezini savunan Papineau, "tek bir zihnî türün (özellik, olay) birçok farklı fiziksel tür tarafından gerçekleştirilebileceğini iddia eder. Zihinselliğe ilişkin çoklu gerçekleştirilebilirlik tezi, belirli bir psikolojik türün (acı gibi) birçok farklı fiziksel tür tarafından gerçekleştirilebilmesidir."³⁴ Bir başka ifadeyle, acı tecrübesini meydana getirebilecek birden fazla

²⁹ Michael Bergmann, "Internalism, Externalism and the No-Defeater Condition", *Synthese* 110 (1997), s. 401-402. <http://web.ics.purdue.edu/~bergmann/wp-content/uploads/2012/12/synthese-97.pdf>.

³⁰ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 21.

³¹ Papineau'nun bilinç bahsi makalemizde daha detaylıca işlenecektir.

³² John Bickle, "Multiple Realizability", *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, <https://plato.stanford.edu/entries/multiple-realizability/> (Erişim Tarihi: 24.04.2018).

³³ Detaylı bilgi için bkz: Frank Jackson, *Armchair Metaphysics*, *Philosophy in Mind* içinde, Ed. J. Hawthorne and M. Michael (Amsterdam: Kluwer; R Stalnaker, 1996); Wilson, J., 2005, "Supervenience-based formulations of Physicalism", *Nous*, 39:3: 426-459.

³⁴ John Bickle, "Multiple Realizability", *Stanford Encyclopedia of Philosophy* <https://plato.stanford.edu/entries/multiple-realizability/> (Erişim Tarihi: 24.04.2018).

fiziksel durum mevcuttur. Nitekim Papineau'nun savunduğu 'token özdeşlik için nedensel argüman'a (*the causal argument for token congruence*) göre "her zihinsel olay *bazı* fiziksel etkilere neden olur."³⁵ Bu anlamda gerçekleşme (*realization*) söz konusu olduğunda, acı tecrübesini gerçekleştiren sadece bir fiziksel durumun olmadığı iddia edilir. Buna göre, acı tecrübesi hem c-fiber hem de q-fiber beyin durumları tarafından gerçekleştirildiğinden, acı tecrübesinin fiziksel yegâne tipe irca edilmediği tebarüz eder.³⁶ Misal olarak, sadece insan türündeki bireyler acı tecrübesine sahip olamamakta, insan-dışı varlıklar dahi böyle bir tecrübeye sahip olabilmektedirler; hattâ belli bir canlı türünün bireyleri farklı acı tecrübelerini yaşayabilmektedirler. Böylece tek bir zihnî özelliği harekete geçiren tek bir fiziki özelliğin olmadığı buna mukabil, birden çok fiziki özelliğin zihnî özellikleri -acı tecrübesi gibi- faaliyete geçireceği fikriyatı mevzubahis olmaktadır. Söz konusu bu fikriyat ise, gerçekleşme (*realization*) tezini token özdeşlik fizikalizm türüne yaklaştırmaktadır.

Bu noktada token özdeşlik kuramını ele almadan önce token mefhumunun mahiyetini daha iyi anlamak üzere 'token' (*token*) ve 'tip' (*type*) kavramları üzerinde durup aralarındaki farkı tayin etmeye çalışalım. Zira token mefhumunu, tip mefhumundan ayıran özellik, bu mefhumlara yönelik oluşturulan kuramların muhtevasını teşkil etmektedir. Bu anlamda 'token' mefhumu, her bir belirtecin, sıfatın yahut özelliğin nevi şahsına münhasır bir özelliğe sahip olmasıdır, oysaki tip mefhumu, aynı tür içinde olanların bir bütün olarak değerlendirilmeye tâbi tutulmasıdır.³⁷ Bir benzerlik üzerinden daha anlaşılır kılmaya çalışalım. Elimizde üç Türk bayrağı, iki Amerika bayrağı ve bir tane de Alman bayrağı olduğunu varsayalım. Burada token mefhumuna göre, toplamda altı tane bayrak/belirteç varken, tip mefhumuna göre, toplamda sadece üç tane bayrak/belirteç vardır. Zira tip mefhumunda aynı türde olanlar tek bir özellik olarak değerlendirilir. Bu izahı zihin mevzuu üzerinden düşündüğümüzde, token mefhumuna göre, hem insan zihnî tarafından hem de diğer canlı varlıklar tarafından acı tecrübesi yaşanabilirken, tip mefhumunda, acı tecrübesi sadece insan türüne irca edilir.

Böylece fizikalizm ve bilinç bahislerine yönelik olarak token özdeşlik fizikalizmini savunan Papineau'ya göre, token özdeşlik, "her fiili özellik x için (nesne, olay veya süre.), *bazı* fiziksel özellik y vardır, öyle ki, $x=y$ "³⁸ görüşünden müteşekkildir. Token özdeşlik kuramındaki esas nokta, her özelliğin *bazı* fiziksel özelliklere sahip olmasıdır ve zihnî özelliğin (*supervenience* olmaksızın) sadece koşullu olarak fizikle ilişkili olmasıdır. Daha vazih ifadeyle, token özdeşlik kuramında, 'bir zihinsel türün altına düşen her bir somut olayın, *bazı* fiziksel olaylarla yahut başka biriyle özdeşleştirilebileceği' fikri savunulur.³⁹ Bu sebeple, tip özdeşliğinin aksine, token özdeşlikte hangi zihnî olayın, hangi fiziksel olaya karşılık geldiği net değildir. Bu durum, token özdeşlik kuramının, tip

³⁵ Berent Enç, "Philosophical Naturalism by David Papineau", *The British Journal for the Philosophy of Science* 45/4 (1994), s. 1072; Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 22.

³⁶ Ansgar Beckermann, "Property Physicalism, Reduction and Realization", M. Carrier and P. Machamer (Ed.), *Philosophy, Science, and the Mind*. Konstanz: Universitätsverlag/ Pittsburgh: Pittsburgh University Press, 1997. s. 10-11,14. https://www.uni-bielefeld.de/philosophie/personen/beckermann/prpph_ww.pdf.

³⁷ Linda Wetzel, "Type/Token Distinction", *Routledge Encyclopedia of Philosophy*, Ed. Edward Craig, 1-10 (1998), s. 8738-8739.

³⁸ Daniel Stoljar, "Physicalism", *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, <https://plato.stanford.edu/entries/physicalism/#ModStaPro> (Erişim Tarihi: 23.04.2018). İtalik bana aittir.

³⁹ Linda Wetzel, "Types and Tokens", *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, <https://plato.stanford.edu/entries/types-tokens/>; Steven Schneider, "Identity Theory", *Internet Encyclopedia of Philosophy*, <https://www.iep.utm.edu/identity/#H3> (Erişim Tarihi: 27.04.2018).

özdeşlik kuramından daha yumuşak (*soft*) bir özellik olarak karşımıza çıkmasına izin verir. Böylelikle tip özdeşlik kuramıyla, birinci derece özellik arasında bir irtibat gözlendiği gibi, token özdeşlik kuramıyla da, ikinci-derece (*second-order state*) özellik arasında bir irtibat olduğu söylenebilir. Çünkü ikinci-derece özellikte, zihnî hâller sadece belli bir canlı türünün beyindeki nöronların faaliyetlerine indirgenmez. Bu ise tip özdeşliğinde ve birinci derece özelliğinde mevcut olan zihin ile fizik arasındaki bire-bir özdeşliğin bertaraf edilmesi anlamına gelir. Böylece Papineau'ya göre, token özdeşlik ve ikinci derece özellik kuramları gereğince, fizyolojik olarak özdeş kimselerin dahi zihnî özelliklerinin tek bir fiziki özellik tarafından harekete geçirilemeyeceği ve tek fizikî özelliğe irca edilemeyeceği ortaya çıkar. Çünkü Papineau'ya göre 'gelecek hakkındaki varoluş endişem, beynimin bazı fiziksel özellikleriyle özdeş olabilir'; hakeza benimle fiziksel olarak özdeş olan "başka birisinin gelecek hakkındaki varoluş endişesi, beyninin bazı fiziksel özellikleriyle özdeş olabilir."⁴⁰ Netice itibarıyla, token özdeşlik ve ikinci derece özellik kuramlarıyla, zihnî özelliğin birden çok fiziki özellik tarafından harekete geçirileceği ihtiva edilmekte, zihnî özelliklerin tek bir fiziki özelliğe irca edilmediği hâsıl olmakta⁴¹ ve zihnî özelliği hâsıl eden fizikî özelliklerin yelpazesi genişlemekte; zihnî özelliğin vuku bulmasını sağlayan tek bir fiziki özelliğin olmadığı tecelli etmektedir.

Papineau zihnî özelliklerin fizikî özellikler tarafından harekete geçirilmesi meselesini, dışsalcılık kuramıyla da mezcettiği görülür. Çünkü Papineau'ya göre, zihnî özelliğin, tek bir fiziki özellik tarafından yahut sadece belli nöronların etkileşimi sonucunda meydana gelmemesi, zihnî içeriklerin sadece iç-psikolojik hâllerin ötesinde, dış dünyadaki unsurlar tarafından da kurulduğunu izhar eder. Bu mânâda bir yandan dışsalcılık ile zihnî içeriklerimiz dış dünyadaki unsurlar tarafından kurulurken diğer yandan token özdeşlik fizikalizmi ile de zihnî içerikler 'bireyselleştirilebilir' olmaktadır. Bir başka ifadeyle, dışsalcılık, inanç ve arzu gibi zihnî içeriklerin, dışsal faktörlere bağlı olarak vücut bulmasıdır. Buna göre, eğer fiziksel olarak özdeş iki canlının birinde K özelliği olup, diğerinde bulunmuyorsa, bunun anlamı doğal çevrelerinin farklılığından kaynaklanıyor olmasıdır. Aynı şekilde, eğer dış görünüş itibarıyla, bir kimsede doğum lekesi olduğunu, bir başka kimsede ise ameliyat sonucunda cerrahın yanlışlıkla hasta üzerinde doğum lekesine benzer bir iz oluşturduğunu varsaydıığımızda, burada her iki izin aynı görünüme sahip olması, onların aynı içeriğe sahip olmasını iktiza etmemektedir.⁴² Nitekim biri doğum lekesi iken, diğeri ameliyat izidir. Bunun gibi, dışsalcılık görüşünü savunanlar için de fiziksel olarak özdeş tiplere sahip olan canlıların, zihnî içeriklerinin aynı olmasını söylemek mümkün değildir. Misal olarak, Ali ve Mehmet'in fiziki özelliklerinin aynı olduğunu varsaydıığımızda tip özdeşliğinde ve birinci derece fizikalizm görüşünde olduğu gibi zihnî içeriklerinin doğrudan özdeş olduklarını söyleyememekteyiz.

Bu anlamda Papineau *Philosophical Naturalism* eserinde dışsalcılığı İkiz Dünya (*Twin Earth*)

⁴⁰ Tomis Kapitan, "Philosophical Naturalism", *Mind, New Series* 104/414 (1995), s. 426; Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 12.

⁴¹ Fizikalizme yönelik bu izahlar, Papineau'nun savunduğu teleolojik temsil kuramı ile uyumludur. Zira teleolojik temsil kuramında esas nokta, her bir insanın zihnî içeriklerinin (inançlarının ve arzularının) birbirinden farklı olmasıdır. Bunun temeli ise her bir insanın doğal seçim tarihinin farklı olmasına dayanmasıdır. Bütün bunların arka planında ise fizikalizm mevzuunda savunulan token özdeşlik kuramının ve ikinci derece özelliğin etkisidir.

⁴² Ted Poston, "Internalism and Externalism in Epistemology", *Internet Encyclopedia of Philosophy*, <https://www.iep.utm.edu/int-ext/> (Erişim Tarihi: 27.04.2018); Basil Smith, "Internalism and Externalism in the Philosophy of Mind and Language", *Internet Encyclopedia of Philosophy*, <http://www.iep.utm.edu/int-ex-ml/> (Erişim Tarihi: 27.04.2018); Jou Lau and Max Deutsch, "Externalism about Mental Content", *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, <https://plato.stanford.edu/entries/content-externalism/> (Erişim Tarihi: 30.04.2018).

düşünce-deneyini kullanarak izah etmeye çalışır.⁴³ Söz konusu düşünce-deneyine göre, bu Dünya'nın her yönüyle kendisine özdeş olan bir İkiz Dünyası bulunmaktadır. Lakin tek bir fark mevcuttur ki, o da su dediğimiz maddenin İkiz Dünyadaki moleküler yapısının H₂O'dan değil, XYZ maddelerinden müteşekkil olmasıdır. Buradaki küçük farklılık her ne kadar suyun işlevsel özelliğini değiştirmese de bu sıvıların gizli yapılarında (*hidden structures*) bir farklılığın vuku bulmasına sebep olur.⁴⁴ Çünkü Papineau'ya göre, dünyamızda yaşayan Carl H₂O isteyecektir ve onun İkiz Dünyasında yaşayan fiziksel özdeşi olan Lrac ise kendi dünyasında XYZ diye adlandırılan sıvıyı isteyecektir. Şimdi bunlar hakkında yorum yapıldığında XYZ her ne kadar fiziksel özellikleri itibarıyla su ile aynı olsa da Lrac XYZ'ye H₂O diyemeyecektir. Bu durumda da farklı dünyalarda olmaları nedeniyle esasen farklı şeylere meyletmiş olacaklar ve farklı zihni içeriklere sahip olmuş olacaklardır.⁴⁵

Bu izahlar neticesinde Papineau tarafından bağlı olma (*supervenience*), tip fizikalizm görüşünün girift psikolojik temelli izahları açıklamakta başarısız kalacağı da serdedilmektedir. Zira Papineau'ya göre, bağlı olma (*supervenience*), tip özdeşlik kuramlarını kabul etmek, bütün insanların geleceğe yönelik kaygı ve endişe durumlarının da aynı olacağını tasdik etmek olacaktır.⁴⁶ Sadece bu kadarla değil şovenizm olarak adlandırılan tutumun, yani zihni tecrübenin tek bir türe irca edilmesi durumunun da ortaya çıkmasına sebebiyet verecektir. Bu ise fiziksel bakımdan özdeş olan kimselerde aynı tepkilerin vuku bulmasına ve aynı zihni durumların aynı davranışları meydana getirmesine neden olacaktır. Lakin Papineau'ya göre, bağlı olma (*supervenience*), tip özdeşlik kuramlarında bu tutumu meşru hâle getirecek herhangi bir ilke söz konusu değildir. Bir başka deyişle, fiziksel olarak özdeş olan kimseler, aynı davranışları sergilese de farklı zihin yapılarına sahip olabilirler yahut zihinsel olarak farklı olan iki insan bütün fiziksel bağlamlarda aynı davranışı sergiliyor olabilir.⁴⁷ Böylelikle Papineau, beyin durumlarının geniş ve muazzam bir yapıya sahip olması nedeniyle bu tarz kesinlikleri doğru bulmayarak, bağlı olma (*supervenience*), tip özdeşlik, birinci derece ve içselcilik tezlerinin yanlış ve hatalı olduğunu iddia eder. Fakat Papineau'ya göre, bağlı olma (*supervenience*) ve tip özdeşliğinin yanlış olması fizikalizmin de yanlış olduğunu göstermez. Çünkü Papineau bağlı olma (*supervenience*) görüşünü –sair yerlerde zikredildiği üzere- bir fizikalizm türü olarak değerlendirmemektedir.

Hâsılı, Papineau'nun bütün teşebbüslerini toparlayacak olursak, Papineau fizikalizm mevzuunda tip özdeşlik kuramını ve bağlı olma (*supervenience*) görüşünü izale ederek, ikinci derece özellik kuramını ve token özdeşlik kuramını kabul etmektedir. Zira Papineau, fizikalizmin, bu yeni kuramlarla daha uyumlu olduğunu düşünmekte ve bu kuramların 'fiziğin tamlığı' (*completeness of physics*) ilkesine daha iyi hizmet edeceğini mülâhaza etmektedir. Bununla birlikte Papineau'nun, 'token özdeşlik kuramının' ve 'fiziksel gerçekleştirme kuramının', 'fiziğin tamlığı' ilkesi için tasdik edilmesi gereken kuramlar olarak müşahade etmesinin nedeni ise, 'token özdeşlik kuramını', fizik bilimi tarafından desteklenmiş bir kuram olarak değerlendirmesindedir.⁴⁸ Bir başka ifadeyle,

⁴³ Thomas W. Polger, "Identity Theories", *Philosophy Compass* 4(Canada: Blackwell Publishing, 2009), s. 6. file:///C:/Users/ASUS%20PC/Downloads/Polger-IdentityTheories-Compass.pdf.

⁴⁴ Paul Churchland, *Bilimsel Gerçekçilik ve Zihnin Esnekliği*, çev. Ekrem Berkay Ersöz (İstanbul: Alfa Basım Yayım, 2013), s. 100.

⁴⁵ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 19-20.

⁴⁶ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 12.

⁴⁷ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 18.

⁴⁸ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 13.

Papineau'ya göre, token özdeşlik kuramı, fiziğin tamlığı ilkesi ile daha uyumludur. Bu düşüncesi dolayısıyla Papineau, fiziğin tamlığı ilkesine, dışsalcılık kuramını da dâhil ederek, zihnî temsillerin token özdeşlik kuramına göre inşa edilmesi gerektiğini göstermeye çalışır. Böylelikle iki kişi özdeş fiziksel yapıya sahip olsalar, fakat farklı çevrelerde bulunsalar, farklı zihnî temsillere ve içeriklere sahip olurlar. Bu durum, zihnî temsillerin yahut içeriklerin bireylerin sadece psikolojik durumlarının beyindeki fizikî etkilerle denetlenmediğini gösterir.⁴⁹ Diğer bir ifadeyle Papineau, zihnî özelliklerin, 'tip özdeşliği ve içselcilik' kuramları ile değil, 'token özdeşlik, gerçekleşme ve dışsalcılık' kuramları ile açıklandığını iddia eder. Böylelikle, Papineau tarafından, token özdeşlik kuramı 'fiziğin tamlığı' ilkesi için yeterli bir kuram olarak savunulur.

Bu minvalde Papineau'nun fizikalizm-naturalizm anlayışını, 'fiziğin tamlığı' ilkesi ve fizikalizm için yeterli gördüğü 'nedensel argümanını' (*causal argument*) daha yakinen tetkik ederek, bilinç bahsi için elzem görülen ön hazırlık mahiyetindeki izahları tamamlamış olalım.

2. PAPINEAU'NUN FİZİKALİZM-NATURALİZM GÖRÜŞÜNDE NEDENSEL ARGÜMANIN TUTARLILIĞININ TETKİK EDİLMESİ

Bütün bu anlatılanlar eşliğinde daha vazıh bir şekilde görülür ki, Papineau, fizikalizmi "her şeyin fiziksel olduğu iddiası olarak"⁵⁰ değerlendirmez. Zira Papineau'ya göre, ahlâk ve matematik gibi mefhumlar, fiziksel bir özelliği haiz olmadığı için fizikî dünyaya dair herhangi bir etkiye de sahip değildir. Nitekim Papineau için, fizikî dünyayı etkilemek demek, fiziksel olmak demektir. Bu sebeple değer atfedilen birtakım mefhumların, herhangi fizikî özellikleri haiz olmaması, fiziksel dünyaya bir etkisi olmayacağı anlamına gelmektedir. Daha açık bir ifadeyle, Papineau'nun tasnif ettiği fizikalizm anlayışı "fiziksel dünya ile nedensel olarak etkileşime giren" şeylerin *fiziksel olduğu*⁵¹ şeklindedir. Bu ise fiziki dünyada herhangi bir etkileşime yahut nedenselliğe müsaade eden bir durumun, fiziksel olarak görülmesini iktiza eder. Bu nedenle Papineau'ya göre, ahlâkî, matematiksel ifadeler vb. fizikî dünyaya ait olmadıkları için, herhangi bir fizikî etkiye de sahip oldukları söylenemez. Hâl böyle olunca, fiziksel bir özelliğe sahip olmayan söz konusu mefhumların, fiziksel bir etkiye de sahip olması beklenemez. Böylelikle Papineau 'her şeyin fiziksel olduğu' vecizesini izale etmekte⁵² ve "...bütün fiziksel etkiler, fiziksel nedenler dolayısıyla"⁵³ şeklinde tadil etmektedir. Papineau'ya göre, "o hâlde bu argüman basitçe şudur, eğer bütün fiziksel etkiler, fiziksel nedenlerden dolayı ise, bu durumda fiziksel etkilere sahip olan herhangi bir şeyin kendisi fiziksel olmalıdır."⁵⁴

Papineau'nun fizikalizm anlayışı ile fizikalizm-naturalizm temellendirmesinde esas rol oynayan token özdeşlik kuramına eklediği, nedensel öncülleri bu minvalde dikkate alalım.

- a. Her zihnî olay bazı fiziksel etkilere neden olur.
- b. Tüm fiziksel etkiler, fiziksel nedenleri tamamlar.⁵⁵

⁴⁹ Papineau *Philosophical Naturalism*, s. 15.

⁵⁰ Papineau, "The Rise of Physicalism", s. 11.

⁵¹ Papineau, "The Rise of Physicalism", s. 11.

⁵² Zira eski fizikalizm anlayışını savunan kimseler, her şeyin fiziksel olduğunu iddia etmeleri ile ahlâk mevzuunu ve matematiksel ifadelerin ne olduğunu izah edememekteler.

⁵³ Papineau, "The Rise of Physicalism", s. 7.

⁵⁴ Papineau, "The Rise of Physicalism", s. 7.

⁵⁵ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 22.

Öncüllerinden hareketle, zihnî olayların, fiziki olaylara özdeş olduğu sonucuna varan Papineau'ya göre, zihnî özellik ile fizikî özellik arasında ontolojik bir farklılık yapamayız.⁵⁶ Çünkü Papineau'ya göre, burada birbirinden bağımsız iki farklı neden yoktur; bunlar bir bakıma aynı nedendir. Zira zihin, fizikten başka ve bağımsız ontolojik bir özellik değildir. Bu anlamda Papineau'ya göre, kolumu kaldırmak 'istediğimde' kolumun yükseldiğini görürüm (a) öncülüne örnektir ve fiziksel etki, fiziksel nedenleri tamamlayarak, kolumun kalkmasını sağlayan nöronların ve fiziksel diğer durumların temin edilmesiyle kolum havaya kalkmış olacaktır ki bu da (b) öncülüne örnektir.⁵⁷ Peki, bu iki sebepten biri olmadığı takdirde hâlâ kolum havaya kalkabilir mi? Diğer bir ifadeyle, ben istemesem de sadece fiziksel koşullar buna uygun diye kolum havaya kalkacak mıdır? Papineau'ya göre, "eğer kolumuzun hareketini aşırı belirlenmişlikten korumak istiyorsak, 'zihinsel nedenleri fiziksel nedenler' ile tanımlamaya ihtiyacımız vardır."⁵⁸ Bunun anlamı, kolumu kaldırma 'isteğim' ile beynimdeki nöronların aktiviteleri arasında bir gerçekleşme (*realization*) olmasıdır. Böylece nöronların ateşlenmesiyle birlikte arzular, kolumu kaldırabilmem konusunda bir gerçekleştirme sağlayacaktır.

Bu durumu daha sarıh bir hâle getirmeye çalışalım. *The Rise of Physicalism* adlı eserinde nedensel argümanı (*causal argument*) icmal eden Papineau, bu argümana dair öncülleri ve sonucu şu şekilde sıralar:

Öncül 1 (fiziğin tamlığı)

Bütün fiziksel etkiler tamamıyla önceki fiziksel olaylar kuralı tarafından belirlenir.

Öncül 2 (nedensel etki)

Bütün zihnî olaylar, fiziksel etkilere sahiptir.

Öncül 3 (evrensel bir aşırı belirleme olmaması)

Zihnî nedenlerin fiziksel etkileri tamamıyla belirlenmiş değildir.

Sonuç: Zihnî olaylar, fiziksel olaylar ile özdeş olmalıdır.⁵⁹

Buradaki öncüller ve sonuç ile Papineau, zihnî olanın esasen fiziki olduğunu göstermeye çalışır. Zira Papineau'nun fizikalizm anlayışı, sadece 'fiziksel özelliği haiz olanların, fiziksel etkilere sahip olacağı' şeklindedir. Bu durumu şu örnek ile daha iyi pekiştirelim. Güneşin, aynaya yansması söz konusu olduğunda, burada hem güneşin hem de aynanın mevcudiyeti gerekmede ve bunlar arasında fiziksel bir nedensellik ilişkisi kurulmaktadır; çünkü güneşin ışınlarının nedensel bir etki ile aynaya yansması ve birtakım fiziki etkileşimlerin gerçekleşmesi söz konusu olmaktadır. Oysaki Bill'in, Noel Baba'yı ve onun geyiklerini sevmesi⁶⁰ ve bu dünyada onları araması durumu hiç de fiziksel bir nedensellik ilişkisi ihtiva etmemektedir; zira böyle varlıklar söz konusu değildir. Aynı

⁵⁶ Zihnî varlığın fiziki varlıktan ontolojik bakımdan farklı olmadığı savunulur, buradaki ilişkiyi şu benzerlik ile mülâhaza edebiliriz: Bir madeni para düşünelim, bu madeni paranın yazı ve tura kısmını birbirinden ayırmak suretiyle, madeni parayı ikiye bölelim. Bu durumda açıktır ki, artık madeni para diye bir şey kalmayacaktır. Aynı şekilde zihnî olay ile fizikî olay arasındaki durum da buna benzer şeydir. Bu nedenle de zihnî olan ile fiziki olan ontolojik olarak ayrılamaz.

⁵⁷ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 22.

⁵⁸ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 23.

⁵⁹ Papineau, "The Rise of Physicalism", s. 9.

⁶⁰ Peter Alan Morton, *A Historical Introduction to the Philosophy of Mind: Readings with Commentary* (Canada: Broadview Press, 2003), s. 306-307.

bunun gibi Papineau, fizikalizm için 'fiziksel dünyada' mevcut olan varlıklar arasında, nedensel bir etkileşim aramaktadır. Bu anlamda gerek (a) öncülündeki gerekse öncül 2'deki, zihnî olaylardan kasıt, zihnî olanın fiziki olarak değerlendirilmesidir; bu nedenle de zihnî olay, fiziki etkilere neden olabilmektedir.

Zihnî özelliğin, fiziki özellik olarak değerlendirilmesi ve zihnî özelliğin fiziki özelliğe etki edebilmesi zihnî olanın, fiziki olandan ayrı bir varlığının olmamasına bağlanarak izah edilir. Bu izah fiziğin tamlığı öncülü ile nedensel etki öncülünün mezc edilmesi ile meydana getirilmeye çalışılır. Aynı zamanda, aşırı belirlemişliğin bertaraf edilmesiyle ilgili olarak kurulan öncül 3 (Zihnî nedenlerin fiziksel etkileri tamamıyla belirlenmiş değildir) ile Papineau'nun tenkit ettiği eski fizikalizm anlayışları da (tip özdeşlik, birinci derece özellik) bertaraf edilmeye çalışılır. Böylelikle Papineau'nun zihnî özelliğin tek bir fiziki özelliğe irca edilmesi durumunu izale etmeye çalıştığı tebeyyün eder.

Bununla birlikte, Papineau'nun bu öncüllerden, söz konusu sonucu çıkarmasının nedeni, fiziğin tamlığı ilkesi gereği, 'zihnî-olanın' 'fiziksel olarak' değerlendirmesindedir. Böylelikle Papineau, "zihnî-olmayan her şeyin tamamen zihnî-olmayan önceki olaylar (*antecedents*) tarafından tam olarak belirlendiğini, bu durumda tüm *zihinsel durumların*, *zihinsel-olmayan* bir şeyle özdeş olması gerektiği sonucuna"⁶¹ varmaktadır. Burada Papineau esasen, *zihnî-olan* ve *zihnî-olmayan* (*fiziksel-olan*) mefhumlarını özdeş olarak kullandığı görülmektedir. Çünkü ona göre, fizikalizm anlayışı gereği, eğer fiziksel dünyada herhangi bir şey belli bir *etkiye* sahip ise, o esasen *fizikseldir*. O hâlde zihnî durumun, fiziki duruma etki edebilmesi, zihnî olanın, fiziksel bir özellik olmasını iktiza eder. Bu durumda (a) öncülünde kastedilen, 'zihinsel durumun fiziksel olanı etkileyebilmesi' ibaresinin, fizikalizm ve fiziğin tamlığı ilkesi ile uyumlu olabilmesi için 'zihnî olanın, fizik olarak' değerlendirilmeye tâbi tutulması zarurî olmaktadır.

Bu bağlamda iktibas edilen öncüllerin ve sonucun birbirleriyle tutarlı olup-olmadığı incelenmeye değer bir mevzu olarak tebarüz eder. Nitekim kurulan öncüllerin ve sonucun, bir başka deyişle, fiziğin tamlığı, nedensellik ve aşırı belirlemenin olmayışı öncüllerinin Papineau'nun fizikalizm anlayışı ile uyumlu olması gerekir. Bu mânâda söz konusu öncüllere bakıldığında, Papineau'nun ele aldığı (a) öncülünde 'token özdeşlik kuramı ve ikinci-dereceden özelliği', (b) öncülüyle 'fiziğin tamlığı ilkesini' dikkate alarak takdim ettiği ve bunlara 'aşırı belirlenmişliği bertaraf eden' öncül 3'ü eklediği görülmektedir. Nitekim Papineau'nun amacı, aşırı belirlenmişlik durumunu izale etmektir. Lakin mevzubahis öncüller ve sonuç arasında birtakım sorunların mevcudiyeti dikkat çekmektedir. İlk olarak, aşırı belirlenmişlik durumunu ortadan kaldıran öncül 3, fiziğin tamlığı ilkesi ile pek uyumlu gözükmemektedir. Çünkü öncül 3 ile zihinsel olanın, birden çok ve hattâ sonsuz sayıda fiziksel özellik tarafından belirlenmesi durumunu ortaya çıkarmaktadır. Nitekim aynı fiziksel olayların her daim aynı zihinsel olayları meydana getirmesinde bir zorunluluk mevzubahis olmadığı için bir kısıtlama da ortadan kalkmaktadır. Hâl böyle olunca, belli bir A fiziki olayının, belli fiziksel bağlamlarda B zihnî olayına neden olduğunu, fiziksel yasalara göre söyleyebiliriz; aynı şekilde, A fiziki olayının, aynı fiziksel bağlamlarda C zihnî olayına neden olduğunu fiziksel yasalara göre söyleyebiliriz ve bu izahı sonsuzca devam ettirebiliriz. Zira aynı fiziksel olayların aynı sonuçları meydana getireceği artık bir olasılık dâhiline girmektedir. Böylece aynı fiziksel sonuçların fiziksel öncüllerinin, olası durumlarda

⁶¹ Papineau, "The Rise of Physicalism", s. 12. Vurgu için tercih edilen italik kısımlar bize aittir.

farklı zihnî sonuçları hâsil edebileceği görülür.⁶² Fakat bu durumun ‘fiziğin tamlığı’ (bütün fiziksel etkiler tamamıyla önceki fiziksel olaylar kuralı tarafından belirlenir) öncülüyle uyuşmadığı dikkat çeker. Çünkü fiziğin tamlığı ilkesi, zihnî özelliklerin fiziki özellikler tarafından belirlenmiş olmasını gerektirir, zira zihnî özellikler de fiziki özelliklerin bir türüdür; bu sağlanmadığı takdirde fiziğin tamlığı ilkesi önemiyetini kaybeder. Nitekim fiziğin tamlığı ilkesi ile zihin ve fizik arasında belli bir belirlenmişlik inşa edilmeye çalışılırken, öncül 3 ile bu belirlenmişliğin yıkılmaya çalışıldığı görülür. Bir başka ifadeyle, öncül 3’te, ‘hiçbir zihnî olayın, hiçbir fiziki olay tarafından belirlenmediği’ öncülüyle, sonsuz sayıda fiziki gerçekleştirmelere sahip olabilen zihnî özelliğin karşımıza çıkarılması ve bir sınır çizilmemesi söz konusudur. Lakin fiziğin tamlığı ilkesi, bir belirlenmişliğin olmasını iktiza eder. Bu durum ise öncüller ve sonuç arasında bir tutarsızlık ve haksız bir çıkarım ima etmektedir. Öncülleri ve sonucu bir daha hatırlatalım.

Öncül 1 (fiziğin tamlığı ilkesi): Bütün fiziksel etkiler tamamıyla önceki fiziksel olaylar kuralı tarafından belirlenir.

Öncül 2 (nedensel etki): Bütün zihni olaylar, fiziksel etkilere sahiptir.

Öncül 3 (aşırı belirlenmişlik): Zihni nedenlerin fiziksel etkileri tamamıyla belirlenmiş değildir

Sonuç: zihni özellik, fiziki özelliğe özdeştir.⁶³

Nitekim bu çıkarımda Papineau, tip özdeşlik kuramında ve birinci derece özellikte savunulan fizik-zihin arasındaki aşırı belirlenmişliği, öncül 3 ile bertaraf etmeye çalışmakta ve böylece token özdeşlik, gerçekleşme (*realization*) kuramı ve ikinci derece özellik gereği fizik-zihin arasındaki ilişkiyi genişletmektedir.⁶⁴ Böylece, “her bir zihnî durumun *bazı* fiziksel etkileri”⁶⁵ olduğu ortaya çıkmaktadır. Hâlbuki öncül 1 ile Papineau’nun, tekrardan birtakım belirlenmişliğe yol açtığı görülür –aksi hâlde fizikalizm savunulamaz bir hâl alır-. Böylelikle öncül 1 ile öncül 3’ün birbiriyle uyuşmadıkları görülür.

SONUÇ

Sonuç itibarıyla, Papineau’nun fizikalizm anlayışı olan “iki farklı zamanda aynı fiziksel durumun, farklı zihnî olaylara sebep olabileceği” ilkesi ile “zihnî-olmayan her şeyin tamamen zihnî-olmayan önceki olaylar (*antecedents*) tarafından tam olarak belirlendiği, bu durumda tüm zihinsel durumların, zihinsel-olmayan bir şeyle özdeş olması gerektiği”⁶⁶ sonucu arasında tutarsızlık görülmektedir. Nitekim Papineau *The Rise of Physicalism* adlı çalışmasında, “zihnî-olmayan her şeyin tamamen zihnî-olmayan önceki olaylar (*antecedents*) tarafından tam olarak belirlendiğini, bu durumda tüm zihinsel durumların, zihinsel-olmayan bir şeyle özdeş olması gerektiği” çıkarımının pek kuvvetli olmadığını itiraf etmesine rağmen, bu çıkarıma “felsefi amaçlar için ihtiyacımız”⁶⁷ vardır, şeklinde açıklamada bulunmaktadır. Bütün bunlar Papineau’nun temellendirmesine yönelik bir başka sorunu daha karşımıza çıkarmaktadır ki, o da, fiziğin tamlığı ilkesinin peşin bir hüküm olup-olmadığı ve söz konusu ilkenin hangi gerekçeyle kabul edildiğine ilişkin yeterli bir izahının

⁶² Enç, “Philosophical Naturalism by David Papineau”, s. 1072.

⁶³ Papineau, “The Rise of Physicalism”, s. 9.

⁶⁴ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 24.

⁶⁵ Papineau, *Philosophical Naturalism*, s. 28.

⁶⁶ Papineau, “The Rise of Physicalism”, s. 12.

⁶⁷ Papineau, “The Rise of Physicalism”, s. 12-13.

olmamasıdır.

Hülasa Papineau'nun esas varmak istediği nokta, fiziğin tamlığı ilkesi ile her şeyin fiziğe indirgenebilir olduğunu ve nedensel argüman (*causal argument*) ile de zihnî özelliğin, fiziki özellik ile özdeş olduğunu ortaya koymaya çalışmaktır. Fakat Papineau tarafından "nedensel argümana" yönelik olarak ortaya konulan öncüllerin ve sonucun birbirleriyle uyumlu olmadığı görülmektedir. Bu durum ise öncül ve sonuç arasında zorunlu, gerekli ve hattâ yeterli bir ilişkinin olmadığını gözler önüne sermektedir. Böylece Papineau'nun fizikalizm temellendirmesinin, sağlam bir temele istinat etmediği ortaya çıkmaktadır. Fizikalizmin sağlam bir temele dayanmadığının ortaya çıkması ile Papineau'nun bilinç bahsinde savunduğu 'bilinç hâllerinin, beyin hâlleri olduğu' iddiasının da esasen temelsiz olmasına ve zihnî hâllerde içsel/derunî hâllerin olmadığı iddiasının kanıtlanmamış bir iddia olarak kalmasına neden olur.

KAYNAKÇA

- Beckermann, Ansgar. "Property Physicalism, Reduction and Realization", M. Carrier and P. Machamer (Ed.). *Philosophy, Science, and the Mind*. Konstanz: Universitätsverlag/ Pittsburgh: Pittsburgh University Press, 1997.
https://www.uni-bielefeld.de/philosophie/personen/beckermann/prpph_ww.pdf.
- Bergmann, Michael. "Internalism, Externalism and the No-Defeater Condition". *Synthese* 110 (1997): 399–417.
<http://web.ics.purdue.edu/~bergmann/wp-content/uploads/2012/12/synthese-97.pdf>.
- Bickle, John. "Multiple Realizability", *Stanford Encyclopedia of Philosophy* <https://plato.stanford.edu/entries/multiple-realizability/> (Erişim Tarihi: 24.04.2018).
- Bonevac, Daniel. "Supervenience and Ontology". *American Philosophical Quarterly* 25/1 (1988); 37-47, <http://www.jstor.org/stable/20014221>.
- Chalmers, David. *The Conscious Mind*. New York: Oxford University Press, 1996.
- Enç, Berent. "Philosophical Naturalism by David Papineau". *The British Journal for the Philosophy of Science* 45/4 (1994); 1070-1077.
- Jackson, Frank. *From Metaphysics to Ethics*. Oxford: Oxford University Press, 1998.
- Kapitan, Tomis. "Philosophical Naturalism". *Mind, New Series* 104/414 (1995): 426-430
- Lacewing, Michael. "Mind–Brain Type Identity Theory". *Amazon AWS Routledge Taylor and Francis Group*, s. 1.
<http://s3-euw1-ap-pe-ws4-cws-documents.s3.amazonaws.com/9781138793934/A22014/materialism/Type%20identity%20theory.pdf> (Erişim Tarihi: 26.05.2018).
- Lewis, David K. "New Work for a Theory of Universals". *Australasian Journal of Philosophy* 61 (1983): 343–77. http://www.andrewmbailey.com/dkl/New_Work.pdf.
- Lewis, David. *On the Plurality of Worlds*. Oxford: Blackwell, 1986.
- McLaughlin, Brian, and Karen Bennet. "Supervenience". *Stanford Encyclopedia of Philosophy* <https://plato.stanford.edu/entries/supervenience/#SupeOntoInno>, (Erişim Tarihi: 27.04.2018).
- Morton, Peter Alan. *A Historical Introduction to the Philosophy of Mind: Readings with Commentary*. Canada: Broadview Press, 2003.
- Nagel, Thomas. "Physicalism". *The Philosophical Review* 74/3 (1965): 339–356.
- Papineau David. "Précis of Philosophical Naturalism". *Philosophy and Phenomenological Research* 56/3 (1996): 657-665
- Papineau, David. "The Rise of Physicalism". *Physicalism and its Discontents* içinde. Ed. Carl Gillett ve Barry Loewer. Cambridge: Cambridge University Press, 2001: 3-37.
- Papineau, David. *Philosophical Naturalism*. London: Blackwell Publishers, 1993.
- Schneider, Steven. "Identity Theory", *Internet Encyclopedia of Philosophy* <https://www.iep.utm.edu/identity/#H3> (Erişim Tarihi: 27.04.2018).
- Stoljar, Daniel. "Physicalism". *Stanford Encyclopedia of Philosophy* <https://plato.stanford.edu/entries/physicalism/#ModStaPro> (Erişim Tarihi: 23.04.2018).
- Stoljar, Daniel. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, "Physicalism" <https://plato.stanford.edu/entries/physicalism/#ModStaPro>, (Erişim Tarihi: 23.04.2018)
- Wetzel, Linda. "Type/Token Distinction". *Routledge Encyclopedia of Philosophy*. Ed. Edward Craig 1-10, London and New York: Routledge (1998): 8738-8739.
- Wetzel, Linda. "Types and Tokens", *Stanford Encyclopedia of Philosophy* <https://plato.stanford.edu/entries/types-tokens/> (Erişim Tarihi: 27.04.2018)

ABSTRACT**An Essay on Arguments of Naturalism- Physicalism of David Papineau**

Philosophical naturalism, which is starting to hold an important place in the today's schools of philosophy cause a transformation of the fundamental questions of epistemology that have been around since Plato in the history of philosophy; and the philosophical justification of how we represent the outside world are replaced by the question of how brain processes work. This issue is not just a problem about annihilation of philosophy. On the contrary, it arises as a problem that forms the basis of the question of what is human. The issue of reducing the mind to brain processes, which allows discussions of both physicalism, philosophical naturalism and artificial intelligence give rise to an important subject of today's philosophy. In this context, in this study, we will discuss the topic of physicalism in David Papineau's work Philosophical Naturalism. We will explain difference between that/which Papineau refused 'supervenience' thesis with advocated 'realization' thesis for our assessment of this to be more understandable. Indeed according to Papineau, supervenience thesis is not based on the principle of the completeness of physics; and therefore it is not the fizikalist thesis. However, the realization thesis and the causal argument is based on the principle of the completeness of physics; according to this Papineau, it is a best fizikalist argument. In this context, my purpose in this article is to examine the consistency of all these claims of Papineau and whether reduction efforts to the physics of the mind are successful.

100

Key Words: David Papineau, Naturalism, Consciousness, Mind, Completeness of Physics, Causal Argument.